

Pääkirjoitus

Olin juuri aloittanut Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen ”Koulutus ja yhteiskunnallinen muutos” -vahvuusalueella hahmottelemaan tulevia tutkimushankkeitani, kun törmäsin – sattumalta – alla olevaan intialaisen Shikshantar -instituutin luonnehdintaan koulutuksen kulttuurista.¹

Koulutuksen kulttuuri

1) leimaa, hierarkisoi ja luokittelee ihmisiä. Se luo tiukan sosiaalisen hierarkian muodostaen pienen korkeastikoulutetun eliitin ja laajan ’epäonnistujien’ ja ’sivistymättömien’ joukon koulumenestyksen tasojen mukaan.

2) tuottaa yksimuotoisuutta ja vakiomittaisuutta. Se propakoi moninaisuuden ongelmallisuutta. Moninaisuus täytyy poistaa yhteiskunnallisen edistyksen nimissä.

3) levittää pelkoa, turvattomuutta, väkivaltaa ja vaikenemista ulkokohtaisella ja sotilaallisella kurilla.

4) pakottaa ihmisiä väkivaltaisesti kilpailemaan toisiaan vastaan vähistä voimavaroista tiukoissa ”voita tai häviä” -tilanteissa.

5) suuntaan oppimisen motivaation tutkintoihin, todistuksiin ja väliaikaistöihin. Se kutistaa koulun ulkopuolisen oppimisen motivaation ja tappaa halun sitoutua kriittiseen itsearviointiin. Se keskittää oppimisprosessin kontrollin Valtio/Markkinat -sidokseen, ottaen pois vallan yksilöiltä ja yhteisöiltä.

6) tavaramittaistaa ihmiset, luonnon, tiedon ja sosiaaliset suhteet. Ne ovat hajottamista, riistämistä, ostamista ja myymistä varten.

7) murtaa palasiksi ja paketoii tiedon, ihmiset ja luonnon. Se irrottaa tiedon viisaudesta, käytännöllisestä kokemuksesta ja paikallisista sisällöistä.

¹<http://www.swaraj.org/shikshantar/cultureofschooling.html>. Luettu 05.03.2008

8) keinotekoisesti irrottaa ihmisjärjen tunteista ja henkisydestä. Se tuottaa kaikille ihmisille yksipuolista käsitystä järjestä ja logiikasta. Samanaikaisesti se aliarvostaa muita tietoperinteitä.

9) nostaa kirjanoppineisuuden muutamalla eliittikielellä kaikkien muiden ihmisen ilmaisumuotojen ja luovuuden yläpuolelle. Se tuottaa ihmisten epäluottamusta omiin paikallisiin kieliin. Se ensisijaistaa sanomalehdet, kirjat, television ainoana luotettavana tiedon lähteenä. Näitä Valtio/Markkinat -suhteen kontrolloimia median muotoja ei voida julkisesti kyseenalaistaa.

10) vähentää paikkoja ja mahdollisuuksia inhimilliseltä oppimiselta vaatiessa oppiminen on organisoitava keskitettyjen instituutioiden kautta. Se tuottaa keinotekoisena jaon oppimisen ja kodin, työn, leikin ja henkisyyden välille.

11) tuhoaa työn arvokkuuden. Se aliarvostaa käsityön kautta tapahtuvaa oppimista.

12) rikkoo perheiden ja yhteisöjen sukupolvien välisiä siteitä ja lisää väestön riippuvuutta toimeentulon ja identiteetin saavuttamisessa kansallisvaltiosta ja hallituksesta, tieteestä ja tekniikasta sekä markkinoista.

Ensi alkuun oli vaikea hahmottaa sitä kulttuurista perustaa josta tällaiset teesit nousevat. Täällä pohjoisessa, edistyksen, teknologian ja kansainvälisyyden nimiin vannovassa maassa on vähemmän mietitty sitä hintaa mitä koulutuksen systemaattisella kansallisella organisoinnilla saattaa olla. Shikshantar-instituutti on Mahatma Gandhin (1869–1948) Swaraj-perinteen jatkaja. Swaraj viittaa itseohjaukseen – itsekunnioitukseen, vastuullisuuteen ja itsensä toteuttamisen resursseihin. ”Swaraj merkitsee todella itsemme hallitsemisen oppimista”, Gandhi sanoo, ei siis vain kansallisella vaan myös henkilökohtaisella ja yhteisötasolla. Niinpä intialaisen koulutuksen (englantilainen) kulttuuri avautuu tämän itsehallinnan hävittämisen instituutiona. Nyt tämä näkökulma on ottanut yleisimmän globaalia muutosprosessia arvioivan tehtävän.

Kuitenkin, kun lukee noita kahtatoista kohtaa, niissä tuntuu olevan jotain osuvaa. Jotain, siis jotain, samankaltaista löytyy täältä Suomestakin. Emme voi seitsemän veljesten tavoin paeta Impivaaran metsiin. Onhan metsäteollisuuskin jo vaikeuksissa. Jotenkin, kuitenkin, elämän, työn ja oppimisen väliset suhteet olisi osattava rakentaa uudelleen.

Tässä numerossa olevat artikkelit käsittelevät eri näkökulmista työn ja oppimisen välistä suhdetta. Niistä käy hyvin ilmi haasteiden suuruus ja muutosten välttämättömyys ja kipeys.

Matti Vesa Volanen